

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת עקב

כ' במנחם אב

יום היארצייט־הילולא השישים ותשעה של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי־יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו; דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר ה'צמח־צדק'. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר בגלות בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא־אטא, קזחסטאן (ברית־המועצות לשעבר), ושם מנוחתו־כבוד¹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתועדות)².

(1) תולדותיו – בספר 'תולדות לוי־יצחק' (הוצאה רביעית – קה"ת, כפר־חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו־832.
(2) ספר־המנהגים עמ' 100.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' – ללמוד בהתועדות מתורתו, ולנדב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."³.
ביום כ' במנחם־אב תשכ"ד – עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על־שם אביו ז"ל⁴.
מנחה: פרקי אבות פרק ה.

(3) בשולי מכתב (כללי־פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, לקוטי־שיחות כרך לט עמ' 231.
(4) מטרתה – לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות חינוך על־טרת־הקודש ולמלמדי לימודי־קודש – ספר־המנהגים שם. וראה לקוטי־שיחות כרך כג עמ' 270 אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארוכה – 'התועדות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. וב'התועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן – ישלימנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק, בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקצב

ערב שבת קודש

פרשת עקב

י"ט במנחם-אב ה'תשע"ג

יוצא לאור על־ידי

מכון ליובאוויטש שעל־יד

צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מנהגי ברית מילה / נשות בית אבטינס

תיקון - במנהגי מילה

ב'התקשרות' גיליון תק"צ עמ' 16 מסופר, שלפי הוראת הרבי היה הר"ר יהודה ליב (ע"ה) ביסטריצקי סנדק במילת בניו. והעיר נכדו הרב שלמה שי' (רב דק"ק המבורג), שרק כשנולד בנו (של רי"ל) ר' מענדי שי' ביקשה הסבתא שהרבי יהיה סנדק, ואז ענה הרבי שהסבא (רי"ל) יהיה סנדק. חוץ מאשר אצל בן זה, הוא לא היה סנדק אצל בנים אחרים.

וזה מתאים לדברי הרבי באג"ק חי"ב ס"ע תלד, אגרת ד'רמ"ח, לעניין להיות סנדק פעם שנייה אצל בניו, שכתב הרבי: "לא ראיתי באנ"ש נוהגים כן", ובס' שבח הברית עמ' 71 הביא שעל כך הייתה השאלה. וכן, שהנהגה זו מתאימה לדברי החתם סופר בשו"ת חאו"ח סי' קנח (בד"ה ומ"ש הגאון): "ראיתי נוהגים שהאב בעצמו אינו סנדק ב' פעמים בבניו".

אשתו של כהן גדול

ב'התקשרות' גיליון תתקע"ב, במדור 'ניצוצי רבי', מסופר שבמהלך 'יחידות' להרה"ג הרה"ח ר' יצחק דוד גרונר ע"ה (מאוסטרליה), התייחס הרבי לקשיים שהיו מנת חלקה של זוגתו השליחה תחי', ואמר בלהט:

"איתא במשנה שאשתו של הכהן הגדול לא היתה מתבשמת, שלא יאמרו מקטורת נתבשמה..."

וצ"ע דיוק לשון ה'יחידות', כי מקור הדברים הוא לא במשנה אלא בתוספתא (יומא פ"ב ה"ו), והובאו בגמרא (בבלי שם לח, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ט, ושקלים פ"ה ה"א).

ואין מדובר שם על אשתו של כהן גדול, אלא על כל אישה מבית אבטינס (שהיו אומנים במעשה הקטורת), ואף אישה ממקום אחר שנישאת להם, שגם עמה היו מתנים - שלא תתבשם, כדי שלא יאמרו "ממעשה הקטורת מתבשמים".

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט במנחם-אב ה'תשע"ג - כ"ו במנחם-אב ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט במנחם-אב	ה' פסולי המוקדשין פרק יא-יג.	ה' פסולי המוקדשין.. בפרקים אלו. פרק ח.	מל"ת קל. קכט.
ש"ק	כ' במנחם-אב	פרק יד-טז.	פרק ט.	מ"ע צא.
א'	כ"א במנחם-אב	פרק יז-יט.	פרק י.	מ"ע צ.
ב'	כ"ב במנחם-אב	ה' עבודת יום הכפורים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יא.	מ"ע מט.
ג'	כ"ג במנחם-אב	פרק ד-ה. ה' מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יב.	מ"ע מט. קיח.
ד'	כ"ד במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק יג.	מל"ת קיג.
ה'	כ"ה במנחם-אב	פרק ה-ז.	פרק יד.	מל"ת קיד.
ו'	כ"ו במנחם-אב	פרק ח. לך אזבח וגו'. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. ה' קרבן פסח.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק טו.	מל"ת קיד. מ"ע נה. מל"ת קטו. קטז.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ט במנחם-אב	3:27	4:29	4:55	5:59	9:18	12:47	1:22	7:42.1	8:09
ש"ק, כ' במנחם-אב	3:28	4:30	4:56	6:00	9:18	12:47	1:22	7:41.5	8:08
א', כ"א במנחם-אב	3:29	4:31	4:56	6:01	9:18	12:47	1:22	7:40.8	8:07
ב', כ"ב במנחם-אב	3:30	4:32	4:57	6:01	9:18	12:47	1:21	7:40.1	8:06
ג', כ"ג במנחם-אב	3:31	4:33	4:58	6:02	9:19	12:47	1:21	7:39.3	8:06
ד', כ"ד במנחם-אב	3:33	4:34	4:59	6:03	9:19	12:47	1:21	7:38.6	8:05
ה', כ"ה במנחם-אב	3:34	4:35	5:00	6:03	9:19	12:47	1:21	7:37.8	8:04
ו', כ"ו במנחם-אב	3:35	4:36	5:00	6:04	9:20	12:47	1:21	7:37.0	8:03

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
עקב	7:05	8:20	7:20	8:22	7:13	8:23	7:21	8:21
ראה	6:59	8:14	7:15	8:16	7:07	8:17	7:16	8:15

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

הרבי על אביו הגדול

”אזא גוטע קאפ”...

כאשר אאמו”ר ז”ל (בעל ההילולא) למד לקבל ”סמיכה” לרבנות, החליט – מאיזה טעם שהוא – לנסוע להיבחן ולקבל סמיכה אצל כמה וכמה גדולי ישראל, שלא היו מחוגי החסידים (”עולם שש גדולים”), כמו הגאון רבי חיים מבריסק, והגאון רבי אליהו חיים מיזל מלודז’, ועוד הרבה מה”עולם שש גדולים” בזמן ההוא.

כיוון שעל־פי לבושו היה ניכר על אאמו”ר עובדת היותו חסיד, ומה גם שנודע שהוא ממשפחת בית הרב – הרבה ר’ חיים בריסקער לייגעו בכחינה (”ער האָט אים גוט געמאַטערט”), שמא יצליח להשתמט (”זיך אויסדרייען”) מלתת לו סמיכת חכמים. וכשנוכח לדעת, בסופו של דבר, שלא יעלה בידו להשתמט מנתינת הסמיכה, הפטיר ואמר: ”געוואָלד ר’ לויק! אַזאַ גוטע קאַפּ, אין וואָס האָט איר עס אַריינגעלייגט!... [אבוי ר’ לויק! ראש טוב כזה, במה הוא מונח]” – כוונתו היתה לכך שאאמו”ר ז”ל השקיע את ראשו בלימוד חסידות וקבלה! (כ”ק אדמו”ר חייך, וחזר עוד הפעם): ”אַזאַ גוטע קאַפּ, אין וואָס האָט איר עס אַריינגעלייגט!...!”.

(תורת מנחם תשי”א כרך ג, עמ’ 257)

רב חסידי

בעיר שבה כיהן אאמו”ר ז”ל ברבנות, היו לו מנגדים רבים, כיוון שהיה נוהג לחזור חסידות והנהיג בעיר חומרות והידורים שונים.

פעם אחת הלשין אחד המנגדים בפני מושל המחוז (”גובערנאַטאָר”), על כך שהתאספו כמה יהודים ובחרו להם רב – אדם שמשכתר וקורע בגדים מעל אנשים!...

מפקד המשטרה התפלא מאוד על כך שרוב יהודי העיר בחרו רב שכזה, ושלח אחד מפקידיו לבית אאמו”ר, כדי לבדוק מה מתרחש שם.

כשהגיע הפקיד לבית אאמו”ר – ראהו יושב ולומד תורה, בלי שום ”משקה” על השולחן, והכול בסדר... הפקיד התפלא עוד יותר לפשר העניין (”וואָס פאַר אַ מעשה דאָס איז”) וסיפר לאאמו”ר על ה”מסירה”, ואאמו”ר ענה שאינו יודע כלל במה מדובר (”ער ווייס ניט פון קיינע מעשיות”).

לבסוף התברר, שאכן היה לסיפור זה יסוד. ומעשה שהיה כך היה: ב”ט כסלו התקיימה התוועדות, והנוכחים התוועדו היטב (”מען האָט זייער גוט פאַרבאַכט”). אאמו”ר חזר הרבה חסידות, הכול היו במצב־רוח מרומם (”אויפגעלייגט”), והתוועדות נמשכה עד לשעות הלילה המאוחרות. פעם היה סדר בהתוועדויות של חסידים, שלפנות־בוקר היו פושטים את הבגדים העליונים (”די זופיצעס”), ויוצאים בריקוד ללא הבגד העליון. וכך נהגו גם באותו י”ט כסלו. כנראה שאחד המשתתפים לא רצה לפשוט את בגדו העליון מיד, ואאמו”ר – שלא היה אז מוטרד מ”דאגות הפרנסה”, זמן לא רב קודם לכן הגיע מליובאוויטש, והיה במצב־רוח מרומם... – ”סייע” לו לפשוט את ה”סירטוק”, כך שהשווול נשאר בידי של אאמו”ר, וה”סירטוק” – אצל אותו אדם...

(שושן פורים תשי”ד, תורת מנחם כרך יא ע’ 147)

לא להתפעל מהעולם הגדול

התיאור המפורט של המדבר הנורא רומז לדרגות בירידה הרוחנית • כאשר הרכבת לא המתינה לכ”ק אדמו”ר מהר”ש... • מדבר גדול • ויעקב קטן, מי גדול יותר? • גם כשכבר מעוררים אותו מלמעלה, אינו יודע מה הוא מחפש • משיחת כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו

שהרי הוא יודע שהוא חולה; הוא ידע מה לומר לרופא, כיון שיודע במה מתבטא החולי, ובמילא ידע הרופא איזו תרופה לתת לו, וכך יתרפא.⁴ הידיעה שיודע שהוא חולה ובמה מתבטא החולי, הנה הידיעה כשלעצמה – היא כבר חצי רפואה,⁵ ובמשך הזמן תביא גם את החצי השני של הרפואה, שיהיה בריא לגמרי.

בידיעה זו שמבארים את עניין הגלות וסיבתו – מתחילה כבר הגאולה, כי, כשיודעים מהו הגלות, מחפשים כיצד לרפאותו ולצאת ממנו ”אל ארץ טובה ורחבה”⁶.

2. כאשר בניישראל נכנסו לארץ טובה ורחבה (בפעם הראשונה), עברו תחילה מדבר גדול, ואז יצאו מהמדבר ונכנסו לארץ־ישראל.

מעשה אבות סימן לבנים.⁷ מה שהתורה מספרת לנו אודות המדבר שבו נמצאו בניישראל קודם כניסתם לארץ־ישראל, הרי זה – סימן לבנים, אשר גם הגלות שבו נמצאים אנו עתה, הוא שווה

(4) ראה אגרות־קודש אדמו”ר מוהריי”צ ח”ד ע’ שגב ואילך (נעתק ב”היום יום” טז סיון).

(5) ראה גם סה”ש קיץ ה’ש”ת ריש ע’ 149. אגרות־קודש כ”ק אדמו”ר שליט”א ח”ד ס”ע רפד.

(6) שמות ג, ח. ועוד.

(7) ראה ב”ר פ”מ, ו. רמב”ן לך לך יב, ו. יב, יו”ד. אוה”ת ר”פ לך לך.

א. סדרה זו – פרשת עקב – היא אחת משבעה דנחמתא,¹ שהרי לא רק ההפטרות הם עניין של נחמה, אלא גם הסדרות. כי, ההפטרות הם, ברובם, מעין הפרשה,² וכיון שההפטרה מדברת אודות הנחמה של הגאולה, צריך לומר, שגם הסדרה מדברת אודות הגאולה.

לאמיתו של דבר מדברת כל התורה אודות גאולה, שהרי ”אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה”³, על ידי העסק בתורה משתחררת הנשמה מגלות הגוף ונפש הבהמית, ועל ידי זה משתחרר גם הגוף מהגלות כפשוטו;

אלא שבכל התורה מדובר אודות שאר עניינים, ועל ידם ישנה הגאולה, אבל ב”סדרות” שבעה דנחמתא מדובר אודות הגאולה עצמה.

כיון שנמצאים עתה בגלות, הנה בכדי לבאר עניין הגאולה, מבארים תחלה את הגלות והסיבה של הגלות, וכאשר יודעים את סיבת הגלות, יודעים כיצד לתקן את הסיבה, וכאשר מתקנים את הסיבה, נתתקן במילא גם המסוכב, וכך באים אל הגאולה.

ועל־דרך משל חולה בגשמיות: בידעו שהוא חולה, ויודע גם במה הוא החולי, אזי ילך לרופא,

(1) ראה טושו”ע או”ח סו”ס תכח.

(2) ראה לקו”ש ח”ט ע’ 61 ובהערות שם. וש”נ.

(3) אבות פ”ו מ”ב.

לא גשמיות הלחם מחייה, אלא הניצוץ האלוקי שבו. וזהו "על כל מוצא פי ה' יחיה האדם": כשאדם מברך הנהנין בכוונה לפני האכילה ומזכיר שם שמים, הוא מעורר ומגלה את החיות האלוקית שבמאכל, בבחינת "מצא מין את מינו וניעור", ואז הוא ניזון וחי מחיות זו.

(כתר שם טוב עמ' כה)

מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך (י, יב)

מדוע יש צורך בציווי על יראת ה', והרי מלך בשר ודם אינו צריך לצוות את תושבי המדינה שייראו ממנו, שכן הם יראים ממנו בלא-הכי?!
אלא שאין הציווי על יראת העונש, אלא על יראה נעלית יותר, יראת-בושת (האדם מתבייש מגדולת הבורא, בדוגמת אדם שמתבטל לפני אדם גדול). לכן נאמר "שואל מעמך" דייקא, שכן יראת העונש מצויה בכל הנבראים (העכבר ירא מן החתול, החתול מהכלב, וכן הלאה), אבל "מעמך" דורשים יראה יותר נעלית, יראת בושת.

(כתר שם טוב עמ' כג)

כי אם ליראה את ה' אלקיך (י, יב)

אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא... אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא (ברכות לג)

הדבר אומר דרשני: הלא "שואל מעמך" כתיב, ולא "שואל ממושה"?
אומר הבעל-שם-טוב:

המורא מפני תלמיד-חכם מביא ליראת ה', כמאמר רז"ל (פסחים כב) "את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים". ומכיוון שבני-ישראל התייחסו אל משה בהדרת הכבוד, ככתוב (תשא לד) "וייראו מגשת אליו", הרי זו "מילתא זוטרתא" עבורם להגיע גם ליראת ה'.

(כתר שם טוב עמ' כג)

רבנו הזקן מבאר:

לגבי ה'משה' שבכל נשמה, דהיינו כוח הדעת וההתבוננות (כידוע שמושה רבנו ממשיך בחינת הדעת בכל נשמה), קל להגיע ליראת ה'. שכן כאשר אדם מתבונן בגדולת הבורא, וכיצד הוא בוחן כליות ולב וכל צעדיו יספור, תיקבע בליבו יראת ה' לכל היום כולו, כשיחזור ויתבונן בזה אפילו בהתבוננות קלה.

(תניא פרק מב)

ולדבקה בו (יא, כב)

והוא סוד גדול (אבן עזרא)

המשפיע הנודע הרה"ת ר' שמואל-גרונום אמר פעם על כך: אנחנו יודעים את הסוד...

(מפי השמועה)

"מדבר העמים"¹⁴, למקום גדול, דבר גדול יותר מבני-ישראל.

האמת היא ששום דבר שבעולם לא יכול לשלוט על בני-ישראל. אדרבה, כולם בטלים לבני-ישראל, כמו שכתוב בהפטרת היום¹⁵: "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך". וכדברי הגמרא¹⁶ על הפסוק¹⁷ "וראו כל עמי הארץ כי גו' ויראו ממך", "אלו תפילין שבראש". כאשר על הראש ישנו עניין "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"¹⁸, ושכלו חזור בידיעה שהקב"ה הוא בעל-הבית היחידי על כל העולם, אזי "וראו כל עמי הארץ גו' ויראו ממך", כולם מתבטלים לפניו.

[כ"ק¹⁹ אדמו"ר מהר"ש²⁰ הוצרך פעם לנסוע לחוץ-לארץ, ונסע מליובאוויטש לעיירה הסמוכה שבה היתה תחנת-רכבת. מצד סיבה התאחר אדמו"ר מהר"ש לרגע ולא הגיע בזמן, והרכבת יצאה לדרכה; הפקיד הממונה על הרכבת לא המתין לאדמו"ר מהר"ש, ובינתיים הורה שהרכבת תיסע. כאשר אדמו"ר מהר"ש הגיע ונוכח שהרכבת כבר נסעה – הקפיד על כך. ולא ארכו הימים והגיע ציווי מעיר-הבירה, פטרבורג, לפטר את הפקיד הממונה על הרכבת.

בפטרבורג לא ידעו שום מעשיות. אלא, כיוון שמדובר אודות אדמו"ר מהר"ש שהיה רבי, נשיא בישראל, שענינו הוא כמו שכתוב²¹ "אנכי עומד בין הוי' וביניכם גו' להגיד לכם את דבר הוי'", ענינו הוא למסור בכל מקום את השליחות של הקב"ה שנמסרה על ידו, הנה כאשר היה פקיד שלא מילא את תפקידו – שעל ידו יוכל אדמו"ר מהר"ש לנסוע ולמלא שליחותו – ואדרבה, עוד גרם בלבול לדבר, אזי פיטרוהו מתפקידו.

ואף שבפטרבורג לא ידעו מכל העניין – הרי כיוון שגויים אינם בעל-בחיירה, לא נוגע השכל והידיעה שלהם, כי אם העשייה שלהם בפועל,

למדבר שבו נמצאו בני-ישראל אז. והידיעה שנדע אודות המדבר שבו נמצאו בני-ישראל אז, שזוהי גם ידיעה אודות הגלות שבו נמצאים אנו כיום – על ידה נדע כיצד לרפא את הגלות.

בפרשה זו, בתור אחת משבעה דנחמתא, מסופר אודות המדבר. הפסוק מתאר את המדבר בשם "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצימאון אשר אין מים"⁸, דהיינו פרטים שונים אודות המדבר, וגם אודות הגלות עתה. וכאמור, פרטי הידיעות אודות הגלות הם מעין נחמה, כיוון שעלידי ידיעה זו נדע מה צריכים לרפא, ולצאת מהגלות "אל ארץ טובה ורחבה".

ג. מדבר הוא מקום שאינו מושב אדם. ועל זה נאמר "מדבר הגדול", היינו, שמקום המדבר שאינו ישוב בני אדם הוא גדול יותר ממקום ישוב בני אדם.

אדם – קאי על בני-ישראל, "אתם קרויין אדם"⁹, כפי שמבאר השל"ה¹⁰ ש"אדם" הוא מלשון "אדמה לעליון"¹¹. בני-ישראל הם דומים לאדם העליון שעל הכסא.

"מדבר הגדול", המקום שאינו מושב בני אדם הוא גדול יותר ממקום ישוב אדם, כמו שכתוב בפסוק¹²: "כי אתם המעט מכל העמים". וכמו כן אצל בני-ישראל גופא, הרי אלו ששומרים תורה ומצוות כדבעי – לעת עתה ולפי שעה – אינם עדיין הרוב¹³.

העניין הראשון שבו מציין הפסוק את עניין הגלות הוא – "מדבר הגדול". הסיבה הראשונה והשלב הראשון של הירידה, שמהם מתחיל עניין הגלות, הם – שמחשיבים את העולם שמסביב גדול יותר ממנו. מחשיבים את הישוב – יהודים ויהדות – למקום קטן, ואת העולם שמסביב,

14 יחזקאל כ, לה.

15 ישע' מט, כג.

16 ברכות ו, א. וש"נ.

17 תבוא כח, יו"ד.

18 ואתחנן ו, ד.

19 המוסגר בחצאי ריבוע – מהנחה בלתי מוגה.

20 ראה גם תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ס"ע 141. וש"נ.

21 ואתחנן ה, ה.

8 פרשתנו ח, טו.

9 יבמות סא, רע"א.

10 חלק תושב"כ וילך סוף הדרוש צאן יוסף (שא, ב). ובכ"מ.

גם בספר עש"מ מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. ועוד.

11 ישע' יד, יד.

12 ואתחנן ז, ז.

13 ראה גם לקו"ש ח"ל ריש ע' 213.

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון (ז,יב)

השגת המוח צריכה לחדור עד העקב (המילה 'תשמעון' היא במשמעות של הבנה, כמו 'והם לא ידעו כי שומע יוסף', שומע - מבין). וכפירושו הידוע במה שנאמר (תולדות כו) "עקב אשר שמע אברהם בקולי" - ה"שמע בקולי" חדר עד לעקב.

(שיחת ש"פ ואתחנן תשמ"ה. התוועדות תשמ"ה כרך ה, עמ' 2680)

והיה עקב תשמעון (ז,יב)

שני פירושים למילה "עקב": רש"י מפרש שהכוונה ל"מצוות קלות שאדם דש בעקביו", ובחסידות מבואר שיש כאן רמז לעקבתא דמשיחא, שאז ודאי "תשמעון", מכיוון ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז). ושני הפירושים קשורים זה לזה, שכן הן בקיום המצוות הקלות והן בעבודה בעקבתא דמשיחא באה לידי ביטוי התבטלות גמורה לה:

קיום המצוות הקלות - מי שמקיים מצוות מתוך קבלת עול טהורה מקיים את כולן בשווה, ואינו מבחין בין קלות לחמורות; ואילו כאשר קיום המצוות הוא מתוך תענוג, ייתכן שהמצוות החמורות חביבות יותר מהמצוות הקלות.

העבודה בעקבתא דמשיחא - עקבתא דמשיחא הוא זמן של הסתר פנים וחושך כפול ומכופל, ועבודת ה' בתקופה כזו היא בעיקר מתוך קבלת עול ולא מתוך תענוג. ה'אני' של האדם נעדר לגמרי, ועבודתו מבטאת התבטלות מוחלטת להקב"ה.

(לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 71)

כל המצוה (ח,א)

אם התחלת במצווה גמור אותה, שאינה נקראת המצווה אלא על שם גומרה (רש"י)

אף אנו נאמר - "אין הגאולה נקראת אלא על שם גומרה". ברור שעבודתם של הדורות הקודמים נעלית לאין-ערוך מעבודת דורנו, דור יתום; ובכל זאת הגאולה נקראת על שם דורנו, הדור האחרון לפני ביאת המשיח.

(לקוטי שיחות חלק יט, עמ' 104)

ויאכילך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם (ח,ג)

כשבניישראל אכלו את המן, שהיה לחם מן השמים, הרגישו שהם חיים מהאלוקות שבלחם ולא מגשמיותו. מזה למדו לדעת שהוא הדין גם ללחם מן הארץ (שאכלו לאחר מכן, כשבאו לארץ-ישראל) -

אך כאשר הוא זוכר ש"אתה בחרתנו מכל העמים כו' ורוממתנו"²⁷ - אינו מתפעל מאף אחד, בידעו שבניישראל הם למעלה מכולם, ואז אין אצלו עניין של גלות. הקב"ה נותן לו פרנסתו באופן שיוכל לנהל את העסק על-פי דרכי התורה, ונשאר לו זמן לקביעות עתים לתורה.

ד. מעניין זה שמחשיב את העולם ל"מדבר הגדול", יכולה לבוא ירידה נוספת - לא רק "מדבר הגדול", אלא גם "והנורא".

"גדול" פירושו שהלה גדול ממנו, אבל אף-על-פי כן גם הוא מציאות בפני עצמו של מיעוט לכל-

לכן, מבלי הבט על כך שלא ידעו מכל העניין, היתה העשייה שלהם כדבעי - שפיטרו את הפקיד הנ"ל, כיוון שלא מילא את תפקידו.

כאשר אדמו"ר מהר"ש²² נסע חזרה לליובאוויטש, עבר בדרכו בעיירה "אחרעמאָאָ", ויצאו כל הגויים תושבי המקום יחד עם זקני וחשובי העיר ("סטאַריסטי") וקיבלוהו בכבוד גדול, שהלכו לקראתו עם לחם ומלח, ונפלו לפניו על ברכיהם. - בנסיעה זו נסע גם אחיינו של אדמו"ר מהר"ש, ר' ישעיה ברלין²³, ואמר לאדמו"ר מהר"ש בהתפעלות: "פעטער" [דוד]! ראיתם איזה כבוד גדול נתנו לכם!... והשיב לו אדמו"ר מהר"ש:

בכדי לתקן את כל הירידות, צריך לתקן את הסיבה

הראשונה: שיהיה תוקף ביהדות, כיוון שזוכרים

ש"אתה בחרתנו מכל העמים כו' ורוממתנו"

הפחות. אבל "נורא" פירושו - שמתירא ממנו, כיוון שחושב שהלה יש לו שליטה עליו.

כאשר הוא מחשיב את העולם רק ל"מדבר גדול", הנה רק בבואו במגע עם העולם וענייניו אזי מתפעל ממנו, כיוון שמכיר את גדלותו, אבל בהיותו בד' אמותיו, הרי הוא בתקפו;

אבל כאשר חושב שהעולם הוא מדבר גדול ונורא - אזי אפילו בהיותו בד' אמותיו, בהיותו בבית-הכנסת, בישיבה או בביתו, גם אז מתירא מהעולם, הוא מתירא לקיים תורה ומצוות בגלוי, הוא רועד, שמא ייודע לעולם מזה, ומה יאמרו הגויים?

ד. ומזה אפשר לבוא לירידה נוספת - "נחש": בספר ערכי הכינויים²⁸ איתא שנחש ארסו חם. והיינו, שמתחיל להתחמם ולהתלהב ("קאָכן זיך") בהתלהבות והחום של העולם. ועל-ידי זה שיש

"פעטאַך" [=שוטה]! ומה אתה חושב? וכי על מי נאמר²⁴ "ברוך תהיה מכל העמים"?!...]

אבל כאשר עושה חשבון שזהו "מדבר הגדול", הוא מחשיב את העולם, וטוען שהעולם הוא גדול והוא קטן, ובמילא שואל שאלה: "מי²⁵ יקום יעקב כי קטן הוא"²⁶ - הנה השאלה גופא, החשיבות שמחשיב את העולם, יוצרת אצלו עניין של גלות, העולם והסתר, שיכולה להיות לעולם בעלות עליו. זוהי התחלת הגלות.

(22) ראה גם תורת מנחם - התוועדות ח"ח ריש ע' 136. וש"ג.
(23) חתנה של הרבנית ראדע פריידא - אחותו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש (ראה אודותו - ע"פ הנסמן באגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב ח"ה ע' רעא).

(24) פרשתנו ז, יד.
(25) עמוס ז, ביה.

(26) ולדוגמא: בהיותו "סוחר" - עושה חשבון כיצד ביכלתו להרויח כאשר מנהל את המסחר ע"פ תורה, בה בשעה שהגוי עובד שבעה ימים בשבוע, והוא עובד רק ששה ימים, ובששת הימים גופא צריך להוזהר מגניבה וגזילה, שקר, אונאה, לשון הרע ורכילות - ענינים כאלו שהגוי ש"מתחרה" עמו אינו צריך להזהר בהם, וא"כ, כיצד יוכל להרויח פרנסתו?! (מהנחה בלתי מוגה).

(27) נוסח תפלת יו"ט.

(28) לבעל המחבר ספר סדר הדורות מע' נחש.

"ארבע מידות בתלמידים"

ארבע מידות בתלמידים – מהר לשמוע ומהר לאבד, יצא שכרו בהפסדו; קשה לשמוע וקשה לאבד, יצא הפסדו בשכרו; מהר לשמוע וקשה לאבד, זה חלק טוב; קשה לשמוע ומהר לאבד, זה חלק רע (פרק ה, משנה יב)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

מהר לשמוע ומהר לאבד יצא שכרו בהפסדו – דמאחר ששוכח מה שלומד, מה הנאה יש במה שהוא מהר לשמוע; נמצא הפסדו גדול משכרו. קשה לשמוע וקשה לאבד יצא הפסדו בשכרו – שמידה טובה שיש בו, יתירה על המדה הנפסדת, הואיל ומה ששמע אחר הקושי הוא זוכר ואינו שוכח. ונפקא מינה, שאם יש לפנינו שני תלמידים ואין לנו לספק מזון אלא לאחד מהם, נקדים הקשה לאבד על המהר לשמוע. זה חלק רע – לא הווה שייך למתני הכא חסיד או רשע, שאין זה דבר התלוי בבחירתו של אדם, אלא חיסרון שהיה בו מעיקר ברייתו.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) מה מחדש התנא, והרי כל מלמד יודע שישנם סוגים שונים בתלמידים. ב) מהי ההוראה מעניין זה במידת החסידות. ג) הדיוק "חלק טוב... חלק רע", ולא "מידה טובה... מידה רעה" וכיוצא בזה.

והביאור: חיוב הלימוד עם תלמידים על-פי דין ("ושיננתם לבניך, אלו התלמידים") אינו אלא ללמוד עם תורה, אבל אין כל חיוב להתעניין בכישורונותיו של התלמיד ולתקן את הדרוש תיקון. אולם מצד מידת חסידות על המלמד להתעניין בתכונותיו של התלמיד ולהשתדל לעזור לו גם בזה.

"מהר לשמוע" – כאשר התלמיד קולט ומבין בקלות את הדבר הנלמד, אין המלמד רשאי להסתפק בכך, אלא עליו להתעניין במצבו של התלמיד לאחר הלימוד; ואם התלמיד ממהר לאבד, כך שיצא שכרו בהפסדו, עליו לוודא שהתלמיד יחזור על לימודו כדי שלא ישכחנו.

"קשה לשמוע" – המלמד עלול לחשוב שחבל על הזמן שמושקע בתלמיד זה, ועדיף להקדיש את כל זמנו ומרצו בתלמידים אחרים. אומרת המשנה, שעל המלמד לבדוק את כוח הזיכרון של התלמיד, ואם הוא "קשה לאבד", הרי יצא הפסדו בשכרו.

"מהר לשמוע וקשה לאבד" – כאשר יש למלמד תלמיד מצטיין, אין לו להתגאות בכך, שכן זה חלק טוב – כישורונותיו הברוכים של התלמיד הם "חלק" שניתן לו מלמעלה, ואינם פעולתו של המלמד. "קשה לשמוע ומהר לאבד" – גם כאשר יש לו תלמיד גרוע ביותר, אסור לו להתייאש ממנו ולהניחו לנפשו, שכן זה "חלק רע", התלמיד אינו אשם שקיבל "חלק" כזה מן השמים. לכן יש לעזור לו לפתח ולשפר את כושר שכלו.

"מהר לשמוע ומהר לאבד" – מכיוון ש"יצא שכרו בהפסדו", שומה עליו לחזור תמיד על לימודו. "קשה לשמוע וקשה לאבד" – אין לו ליפול ברוחו בגלל היותו "קשה לשמוע", בידועו ש"יצא הפסדו בשכרו".

"מהר לשמוע וקשה לאבד" – אין לא להתגאות בכך, שהרי זה "חלק טוב", כנ"ל. "קשה לשמוע ומהר לאבד" – אין לו להתייאש, בידועו שזהו "חלק רע", שניתן לו מלמעלה כדי שישנה מצב זה על-ידי עמל ויגיעה.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת במדבר התש"ד מ – בלתי מוגה. התועדות תש"ד מ כרך ג, עמ' 1806)

ומזה אפשר לבוא לירידה נוספת – "צימאון אשר אין מים":

אפילו כאשר מעוררים אותו מלמעלה, על-ידי ה"בת קול" וכדומה, כמבואר בחסידות³⁴, ונעשה אצלו צימאון – הנה גם אז "אין מים", "מים זו תורה"³⁵, הוא לא יודע לאיזה דבר הוא הצימאון, הוא צמא, אבל הוא לא מרגיש ולא יודע אל מה הוא צמא, והיינו לפי שנתרחק כל כך עד שאין לו שייכות ואינו יודע מכל המציאות של קדושה.

מהיכן מתחיל כל זה? – מהמדבר הגדול, מזה שמחשיבים את המדבר – העולם, זוהי השליבה הראשונה לכל הירידות עד ל"צימאון אשר אין מים".

מזה מובן שבכדי לתקן את כל הירידות, צריך לתקן את הסיבה הראשונה: שיהיה תוקף ביהדות, כיוון שזוכרים ש"אתה בחרתנו מכל העמים כו' ורוממתנו".

ואז נפטרים מהגלות והולכים "אל ארץ טובה ורחבה", על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

(חלק* מהתועדות שבת פרשת עקב, כ' מנחם-אב, ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך יז, עמ' 142-147)

(* שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש). ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 371 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

34) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סק"א.ב. וש"נ. 35) ב"ק יז, א. וש"נ (בשינוי לשון).

אצלו התלהבות בעולם²⁹, הרי זה מפחית אצלו את ההתלהבות בקדושה.

ומזה אפשר לבוא לירידה נוספת – "שרף": ההתלהבות בהעולם נעשית אצלו בתוקף כל כך, שלא זו בלבד שממעטת את ההתלהבות בקדושה, אלא ששורפת לגמרי את ההתלהבות של קדושה.

ומזה אפשר לבוא לירידה נוספת – "עקרב"³⁰: אודות עקרב איתא בערכי הכינויים²², שארסו קר³¹.

ועניין זה הוא גרוע יותר מנחש ושרף. כי, בשעה שיש לו התלהבות וחום, הנה הגם שזה אצלו בענייני העולם, אבל אף-על-פי כן הרי זה מורה על חיות, ובמילא יכולים להחליף זאת בחיות והתלהבות בקדושה. אבל בהיותו בקרירות, שזהו סימן על היפך החיות, הרי זה גרוע הרבה יותר³². ועל-דרך הגרעון של "עז" לגבי "שור נחש"³³.

29) גם כאשר אין זה אלא באופן ד"תשופנו עקב" (בראשית ג, טו), היינו, שהנחש פוגע רק ב"עקב" – בהחיצוניות בלבד, ואילו ראשו ולבו נשארים בשלימות, להיות מונחים בענייני קדושה (מהנחה בלתי מוגה).

30) ראה גם "רשימות" חוברת ז ע' 54 ואילך. 31) ומרומז בגמרא (ברכות נח ב): "אלמלא חמה של כסיל לא נתקיים עולם מפני צינה של כימה", ופירש רש"י: "עקרב היינו כימה" (מהנחה בלתי מוגה).

32) וכדאיתא בגמרא (כתובות נ, א) "האי בר שית דטרקא ל" עקרבא... לא חי" (מהנחה בלתי מוגה).

33) ראה קונטרס התפלה פ"ח.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

נשארה רק עבודת העקביים...

ערב שבת לאחר חצות וכבר כלו כל הקיצין

...בנוגע ליום השבת - מצינו שקליפת נוגה עולה למעלה, אבל ג' קליפות הטמאות נשארים במקומם, וצריך לדחותם (וזהו טעם איסור הכנסה והוצאה בשבת - כדי שלא תהיה כניסה ואחיזה לג' קליפות הטמאות ("זיי זאלן זיך ניט אריינכאפן")).

וזהו גם ב' הפירושים ב"שבת" - מלשון שביתה ומלשון השבתה - כנגד פעולת השבת בקליפת נוגה ובג' קליפות הטמאות: בקליפת נוגה - נעשה עניין השביתה, ששביתה ומנוחה הוא עניין העלייה; ובג' קליפות הטמאות - נעשה עניין ההשבתה, היינו, שצריך לדחותם.

ובזה הוא החידוש לעתיד לבוא - שתהיה עלייה גם לג' קליפות הטמאות, שזהו עניין "למשבית מזיקין מן העולם שלא יזיקו".

והנה, אף שעניין זה יקויים לעתיד לבוא, מכל מקום, התחלת העניין ישנו כבר עתה, שהרי עליפי מה שכתב הרמב"ן שאלף השישי הוא בדוגמת ערב שבת, נמצאים אנו בערב שבת אחר חצות, שאז מתחילים כבר עניני השבת, כולל גם עניין בירור הקליפות.

ובפרט לאחר שכבר "כלו כל הקיצין", כולל גם הקיצין של גדולי ישראל בדורות האחרונים, כמו ה"קץ" של הצמח צדק על שנת תר"ח, ה"קץ" של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע על שנת תרס"ו, וה"קץ" של כ"ק מו"ח אדמו"ר על שנת תש"ג, כדאיתא ב"הקריאה והקדושה", ואומרים גם בשם כ"ק מו"ח אדמו"ר גם על השנים תש"א ותש"ד - הרי כבר כלו גם הקיצין הללו,

ומה שאמרו ש"אין הדבר תלוי אלא בתשובה" - הרי גם עניין התשובה נעשה כבר, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר (גם בשם הגאון הרוגצ'ובי) שאנחה של יהודי ("א' אידישער קרעכץ") היא תשובה עילאה, ואם כן, הרי זה כבר הזמן דביאת המשיח.

כל העניינים נשלמו כבר בדורות שלפנינו, ולנו נשארה רק העבודה בבחינת עקביים, וגם עבודה זו נעשתה כבר, ונשאר רק דבר קטן ("א' קליינעקייט"), וכששלימו זאת - תבוא הגאולה השלימה.

ויש להוסיף, שאף שהעבודה עתה היא בבחינת עקב בלבד, הרי נוסף לכך שבזה תלויה שלימות העבודה של כל הדורות, צריך לידע שיש מעלה מיוחדת בעבודה שבבחינת עקב דוקא. וכידוע שעיקר המעלה היא לא ביחוד או"א, אלא ביחוד זו"ן דווקא.

[. . .] ומזה מובן גם מעלת העבודה שבבחינת עקב דווקא. וכידוע גם המשל מהקזת דם, שכאשר יש חולי בראש, אזי מקיזים דם ברגל, ועלידי זה מתרפא הראש, ונמשך ממנו גם לרגל כו'.

ומצד מעלת העבודה שבבחינת עקב דווקא, צריכים אנו לשמוח שזכינו להיות בדור זה, לאחר שכל העניינים נשלמו כבר בדורות שלפנינו, ולנו נשארה העבודה שבבחינת עקב, שהיא העיקר, ואין המצוה נקראת אלא על שם גומרה.

(מהתוועדות ש"פ עקב כ"ף מנחם-אב ה'תשי"ג.)

ואני מבקש 'לעקאח'. הרבי התעניין מי עוד הגיע עמנו, וענית. לאחר-מכן ביקשתי ברכה שאבי יצא מרוסיה, והרבי הגיב: עדיין צריכים אותו ברוסיה. הרבי הוסיף ואמר לי להיכנס ל'יחידות' במהלך החודש.

"ב'יחידות' הראשונה דיבר עמי הרבי תחילה אודות ענייני האישיים, ולאחר-מכן הגשתי לרבי את התמונות מ'ציון' אביו. הרבי חנן את התמונות בעיון רב אחת לאחת (תוך שימוש בזכוכית מגדלת), קרא את הכיתוב שעל גבי המצבה ובחן את הקברים הסמוכים ושאל מספר שאלות ופרטים שרק על חלקם ידעתי להשיב.

"הרבי הודה לי על ההשתדלות בעניין האוהל, ואחר כך מסר לי שורה של הוראות כדלהלן:

- א. להחליף את המצבה.
- ב. גודל המצבה החדשה כקודמתה.
- ג. לא לשנות הנוסח.
- ד. כיתוב האותיות באופן נאה.
- ה. האות "ן" שבת יבת הגאון תהיה מוארכת מכפי שהיתה.

ו. להשמיט את המילה שאינה מובנת כלל ("תנוח").

ז. לא לחזק את המצבה עם ברגים (כפי שנעשה בקודמת).

ח. המצבה תיעשה על ידי יהודי שומר תורה ומצוות, שומר שבת.

ט. להשאיר את ה"מגן דוד".

י. כל הנ"ל ייעשה באופן הטוב ביותר, שלא יחסכו בכספים, וכל ההוצאות על חשבוננו, שהרי זוהי חובתי האישית בתור בן.

מוסיף ומספר הרמ"מ ש"י: "הרבי שוב הודה לנו על הטיפול והטרחה בקשר למצבת אביו, ובירכנו בכרכות שונות.

"עם סיום היחידות, העליתי את הדברים על הכתב ושיגרתי לרוסיה את ההוראות. יום אחד לאחר השלמת ביצוע המשימה של החלפת המצבה קיבל אבי אישור לעזוב את רוסיה! - או- אז הובנו דברי הרבי 'צריכים אותו עדיין ברוסיה'. הדברים סופרו אשתקד בכ"ף מנחם אב תשע"ב, בישיבת קיץ צעירי ליובאוויטש (ונדפסו בשינויים בגיליון 'אפפרישען להתרענן ולחיות מחדש' מס' 8 עמ' 2).

מהוריי"צ על אירועי החג בריגא בניצוחו של חתנא דבי נשיאה, ובין השאר כתב:

"בליל שמיני-עצרת היתה קידושא רבא בסוכה... באסיפת כל אנ"ש ש', עד שעה מאוחרת בלילה... והרמ"מ שליט"א שתה הרבה ברוב ענוה ושפלות ובלי שום בליטה כלל וכלל, ודיבר איזה שעות אחדות בלי הפסק מדברי דא"ח מעורבים ומתובלין במדרשי חז"ל וקבלה עם גימטריות, על-דרך אשר קיבל מאביו [הרה"ג ר' לוי יצחק] ש', וערבים ומתוקים היו לאוזני שומעם, והיו כל הנאספים בהתפעלות גדולה".

[עוד על אותה התוועדות ראה גם 'מי מלך' כרך א' עמ' 322].

יצוין כי בפאריז כשהתוועד הרבי טרם עזיבתו בשנת תש"ז, התבטא החסיד הרה"ח ר' זלמן בוטמאן (ז"ל) כי רבי לוי יצחק אמר, כי בנו [הרבי] מיטיב לעשות זאת ממנו... הרבי הגיב: "נו, אבא צריך לומר כך על בנו...". ר' זלמן לא נשאר חייב והגיב: "נו, בן צריך לומר כך על אביו..." ("מי מלך" כרך ג' עמ' 982-981).

צריכים אותו ברוסיה...

בגיליון הראשון של 'התקשרות' הבאנו את סיפורו של הרה"ת ר' מרדכי מנשה ש' גורליק מנחלת הר חב"ד בדבר שיפוץ המצבה שעל קברו של הרב לוי יצחק, אבי הרבי; להלן אנו מביאים השלמות לסיפורו:

"משפחתנו שהתה מעבר למסך הברזל גם אחרי שרוב אנ"ש ש' יצאו משם. אבא [הר' מנחם מענדל] כתב לרבי באמצעות קרוב משפחה שהתגורר בקראון-הייטס, ושאל מה לעשות כדי לקבל אישור יציאה מרוסיה. הרבי נטל תמונה [=של הרבי] וביקש שילכו עם התמונה ל'ציון' אביו באלמא-אטא ויבקשו רחמים ליציאה מרוסיה.

"כשנסענו לאלמא-אטא ביקשנו והתפללנו, ומכיוון שהייתה ברשותנו מצלמה צילמנו תמונות רבות מכל הכיוונים. זמן קצר לאחר-מכן זכינו אני ואחי [הרה"ת ר' שלום דובער ש'] לצאת את רוסיה.

"בערב יום כיפור תשל"ב, בעת חלוקת ה'לעקאח', ניגשתי לרבי ואמרתי שהגעתי מרוסיה,

רבי לוי יצחק

רבנות של הפצת יהדות תוך מסירות נפש • כאשר חסידים זיהו בסגנון התוועדויות הרבי את דרכו המיוחדת של אביו • ועל ה'מופת' בסיפור שיפוץ המצבה על ציונו של רבי לוי יצחק בשנת תשל"ב • לרגל יום ההילולא, כ"ף מנחם אב

"העיר יקטרינוסלב (דנייפרופטרובסק) נחשבה, מכמה בחינות, לעיר הבירה של כל מחוז אוקראינה (כפי שנקרא חלק זה של דרום רוסיה), ובעיקר – העיר המרכזית בכל הנוגע לענייני יהדות" – כך הגדיר הרבי בהזדמנות את העיר בה גדל ובה כיהן אביו, הרה"ק המקובל ר' לוי יצחק נ"ע, כרב (התוועדויות תש"נ כרך א' עמ' 62).

על אופי עבודת הרבנות של אביו התבטא הרבי (שיחות קודש תשכ"ח כרך ב' עמ' 402) שכלל טיפול גם ב"אל"ף ב"ת של יהדות עם 'ילדים' בידיעות וביראת שמים..."

והוסיף בשנת תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב כרך ד' עמ' 2018):

כללות עניין הרבנות הוא – לחנך את כל אנשי ונשי הקהילה לדעת את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא יעשנה, שזהו כללות עניין החינוך, זאת אומרת: שלא להמתין עד שאנשי הקהילה יעברו חסיושלום על עניין מסוים או שיחסירו איזה פרט בעבודה ה' שלהם, ואז תתבקש אמירת "מוסר" – אלא בדוגמת הנהגת הסנהדרין (הרבנים הכי גדולים שבישראל) שתפקידם היה "קושרין חבלים של ברזל במותניהם כו' וחוזרין בכל עיירות ישראל כו', כדי להורות לבני־ישראל את המעשה אשר יעשון".

אסמכתא לדבר אנו יכולים לקרוא בין שורות זיכרונותיה של הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, אמו של הרבי (להלן קטע מתוך חוברת לא):
פעם אמר רופא אחד, מחברי הקהילה,

ששניאורסון [הרה"ק ר' לוי יצחק] הוא אדם מעניין למדי, אבל הוא דקדקן מופלג, כלומר – אדם שדורש תמיד לקיים כל אות הכתובה ב"שולחן ערוך". "אם נקרא את הפרוטוקולים של אסיפות הקהילה" – טען האיש – "הרי ששלושה רבעים מהם מלאים בהצעותיו של שניאורסון, דברים שאינם נוגעים לנו כלל, והוא מחדיר אותם בחיי החברה שלנו!..."

לא יעזוב צאן מרעיתו

בהתוועדות כ"ף מנחם־אב תשל"ט (שיחות קודש תשל"ט כרך ג' עמ' 562) אמר הרבי שיש ללמוד מהנהגתו של בעל ההילולא, שמסר נפשו למען קיום היהדות ב"מדינה ההיא", עד אשר נשאר בגלות עם (חלק מ) צאן מרעיתו. הנהגה מעין זו מצינו אצל משה רבינו, כדרשת חז"ל על הפסוק "כי שם חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי עם צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" (ברכה לג, כא), שמושה רבינו, רעי אמהימנא, נשאר במדבר עם דור המדבר משום ש"לא יעזוב את צאן מרעיתו" והוא יבוא אחר־כך יחד עמם.

וסיים הרבי, כי כך צריך להיות אצל כל אחד שטובת הרבים עומדת לנגד עיניו [לא כאותם ש... בורחים ראשונים ומשאירים את תלמידיהם והישיבות מאחור!..], אלא להישאר עם צאן מרעיתו!

כיצד ניתן לעזוב?!

בזיכרונותיה (חוברת כה) מספרת הרבנית חנה על ברית מילה שערך פעם רבי לוי יצחק לבנו של יהודי קומוניסט. הלה התבטא לימים שלעולם לא ישכח את הרב, ובמיוחד את העובדה שהרב עשה את בנו ליהודי. וממשיכה:

"בשל כל המאורעות הללו, כל אימת שהחל לעלות על הפרק הרעיון לנסוע לחו"ל – היה בעלי אומר תמיד שאין הוא רשאי לעשות זאת, שכן אם יעזוב את המקום – לא יהיה עוד בשר כשר, לא תהיה עוד טהרת המשפחה, ולא יהיו ענייני דת כלל. ומאחר שאין הוא רואה אף אחד שיוכל לעשות זאת – כיצד יכול הוא לעזוב את הכול?!..."

ואכן מעשה אבות סימן לבנים, והלא כך הורה הרבי בדרך־כלל לרבנים (ראה אגרות קודש כרך כו עמ' תלד):

מנוחה... לדעתי לא זו היא התכלית והמטרה של רב, ואפילו לא של כל אחד ואחת – יהיה מי שיהיה – מישראל בכל מקום שהם.

ובאיגרת מי"ד במרחשוון תשל"ל (אגרות קודש כרך כו עמ' רלא־רלב):

ראינו ורואים במוחש... כל רב ומדריך רוחני המעתיק מקהילתו – הרי"זה מפקיר (במובן רוחני ונפשי) כמה־זכמה משפחות מקהילתו שהושפעו ממנו באופן ישיר או על־כל־פנים בעקיפין (על ידי ששומעין מושכן וכיוצא־בזה, אודות פעולתו ודיבוריו וכיוצא בזה).

והרי זה בדוגמת רב החובל של ספינה הנמצאת בלב ים זועף וגועש ונוטש אותה ובורח לנפשו, וכשמוסר כליותיו מתעורר – מנסה להרגיע את עצמו באמתלא שאין בידו לעשות רבות, שיניח מי שהוא במקומו, שנפשו חשקה בתורה במקום־אחר וכיוצא־בזה! והמקובל בכל עמי הארץ ועלי־אחת־כמה־זכמה שהוא הוראת תורתנו הקדושה שרב החובל הוא האחרון לעזיבת הספינה. וגם זה רואים במוחש שהידיעה שכן צריך להיות – מעוררת כוחות פנימיים ונעלמים של רב החובל ובכמה וכמה מקרים מציל את הספינה על כל הנמצאים בה ומביאם לחוף בטוח. והנמשל – פשוט...

דיוק גם בשמות שבלע"ז...

בהזדמנות, בשנת תשמ"ו (התוועדויות תשמ"ו כרך א' עמ' 68) סיפר הרבי אודות אביו: כל חיותו של אאמו"ר היתה – לימוד התורה באופן ד"לאפשא לה" ובמיוחד בפנימיות התורה. בהתוועדות שבת־קודש פרשת נצבים תשל"ז התבטא הרבי (לפי שיחות קודש תשל"ז כרך ב' עמ' 623):

אאמו"ר היה עוסק בלהט [בביאור העניין] שב[ספר] 'עץ חיים' ישנו שער שלם (שער עתיק) המפרט את הספיקות שישנן בעתיקא קדישא – דלכאורה כיצד שייכים ספיקות בעתיקא־קדישא? זעיר־אנפין הוא כבר בסדר השתלשלות; אמנם בעתיק כיצד מגיעים לשם ספיקות? זאת אומרת שזהו למעלה מידיעה...

במאמר דיבור־המתחיל 'באתי לגני' תשד"מ (התוועדויות תשד"מ כרך ב' עמ' 852) מזכיר הרבי ששמו של כל דבר (שם המין וגם שם האיש) אשר יקראו לו בלשון־הקודש הוא החיוניות שלו, ומוסיף:

ועל־דרך־זה הוא גם בנוגע לשמות שבלע"ז [שבלשון עם זר], מכיון שכל הענינים הם בהשגחה פרטית. וכמו שמצינו בספרי אאמו"ר [אבי אדוני מורי ורבי] (בכמה וכמה מקומות), שמדייק גם בשמות שבלע"ז ולומד מהם ענינים חדשים והוראות בעבודת ה'.

בביקורו של האדמו"ר מבעלזא באדר תשמ"א אמר לו הרבי:

דרכו של אאמו"ר בלימוד הייתה, שכאשר היה מבאר עניין, היה מדייק לא רק בעניין גופא, אלא גם באיזה מקום הוא מופיע בתורה.

והוסיף להבהיר:

כך למשל באם נושא מסוים מופיע בפרשה מסוימת – בהכרח שישנה שייכות של אותו נושא לאותה פרשה דווקא, למרות שהעניין עצמו שייך לכל התורה כולה.

"על דרך אשר קיבל מאביו"

בשלהי חודש תשרי תר"צ דיווח החסיד רבי אליהו חיים אלטהרזי לכבוד קדושת אדמו"ר